

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Է Ռ Ն Ա Ն Ի

ՖԻՐԱՆՍԵՐԷՆԻՅ ԹԱՐԳՈՐԱՆԵՅ

Յ. ՏԵՐ-ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Վերջերս Հիւկոյի այս մէկ տրամը, վերականութեան յաղթանակը, 1830ի փետր. 12-ին էր որ առաջին անգամ ներկայացուցաւ թէաթոր—Պոանսէզլին մէջ, խանդավառութիւնը այնչափ կատարեալ էր՝ որ միւնտըն տարին 45 անգամ բեմ հանուցաւ այդ հինգ արարուածով թատերախաղը:

Ռուսահայերու մէջ այսօր միայն կարելի պիտի ըլլայ ներկայացնել զայն, քանի որ ցարդ անոր հայերէն թարգմանութիւնը կը պակսէ:

«Բագուի Հայոց հրատարակչական լնկերութիւնը», որուն գոյութիւնը շատ հին չէ, հրատարակած է արդէն պ. Մ.—Շահնազարեանի Փելլիք, պ. Աճարոնեանի Արցունքի Հովիտը, Պ. Յ. Թումանեանի Բաւառականութիւնները.—փոփոխակի՝ ոտանաւորներ ու տրամաններ.—հիմայ կարգը տրամանն ըլլալով՝ պ. Տէր—Գեորգեան թարգմանած է Հիւկոյի Խոնանին՝ Չափակցեալ (5—5) և ընդհանրապէս յանգաւոր է: Ի՛նչ որ ժէ դիտել, որ ռուսահայերը մեծ համակրանք ունին այդ 5—5 չափին: Համակրանք՝ որ առաջ կու գայ սոյն լայն անդամատութենէն, դիւրութիւնէն. պարագայ մը՝ որ շատ սիրելի է թարգմանութեան պէս դժուար բանի մը համար: Պ. Տ.—Գեորգեանի ոտանաւորը ներդաշնակ է, քիչ անգամ խութեւր կը հանգիւսի, որոնք բեմական շլուծփին մէջ նկատի պիտի չառնուին անշուշտ: Թէպէտ ռուսահայ ո՛ր և է չափական թարգմանութիւն, նոյն իսկ ինքնաբերութիւն, միշտ քիչ մը անհաճոյ կը հնչէ թրգահայերուն, որոնք ոգի մը, շեշտ մը

պակաս կը գտնեն անոնց մէջ, սակայն կրնամ ըսել որ Լաւոնիի ներկայ թարգմանութիւնը նուազ զգացնել պիտի տայ այդ պաղութիւնը՝ թրգահայերուն, և յաջող ներդաշնակութիւններէն մին է՝ ռուսահայերուն համար: Ամէն դէպքի մէջ, սակայն, հոգ չէ. Հիւկոն անգամ՝ Լամարգիւնի ներդաշնակութեան գաղտնիքը չի գիտեր:

Իսկ թէ պ. թարգմանիչը որչափ հաւատարիմ մնացած է Փրանսերէն բնագրին՝ ամենակարեւոր խնդիր մըն է՝ գոր յանձն չեմ պոներ երաշխատելու. և աս՝ բան մը չի յայտնէր յարգ. թարգմանչին արժանաւորութեան կամ ոչ.—էս յանձն չառի բաղդատութեան համբերութիւն ունենալ:

Բայց կը շնորհաւորեմ ռուսահայ թատրոնի գործիչները, որ իրենց սեփականաւ կը ճոխացնեն ոչ միայն «Խոնանի»ի պէս թարգմանութիւններով՝ այլ նոյն իսկ ինքնագիր տրամաններով, ինչպէս «Արցունքի Հովիտը» «Սև թռչունը»...

Հ. Ղ. ԲԻԿԵԱՆ

« ՀԱՅՐԵՆԻՅԻ ԵՐԿՐԱՄԱՆ »

(Սամանեան նոր Դարաշրջանին առթիւ՝ երբ հպատակ ազգերու հետ ընկճուած հայն ալ կը ստանայ իր ազատութիւնը, անդիէն «Հայրենիք»ի խմբագրութիւնը, քիչ վերջ, օգտակար և շքեղ հրատարակութիւն մ'ի լոյս կը հանէ, պարտական սեպելով զինք այդ ձեռնարկին՝ հայ ազգի որբանին անուանակիրն ըլլալուն: Այդ է հայ «Հայրենիք Երգարան»ը: Եթէ ցօղաթուրմ ծաղկի մը սուռկը՝ առտուան զեփիւտին դիմաց, նորածագ արեւուն տակ կենդանութիւն կը շնչէ, որքան աւելի պիտի շնչէ այժմ հայը՝ իր պարգուած երկնքին ներքեւ, ուր այնքան հեծեց, Հիմայ որ ցաւերն սկսան փարատիլ պիտի զուարճանայ ուրեմն սոյն երգերը նուազած պահուն: Յիւրաւի գովելի մտածութիւն մ'է, որ իրագործած է «Հայրեն»